

Regress majburiyatlarining fuqarolik qonunchiligida fuqarolik-huquqiy tartibga solinishi

Jo'raqulova Hilola O'ktam qizi
Buxoro viloyati, Qorako'l tumani prokuror yordamchisi

Regress majburiyatlarining fuqarolik qonunchiligida fuqarolik-huquqiy tartibga solinishi O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida mehnat kodeksi va fuqarolik kodeksi asosida tartibga solinadi.

O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 154-moddasida agar xodim vakolatli davlat organlarining talabiga ko'ra qonunga xilof ravishda ishdan chetlashtirilgan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag'lari hisobidan xodimga yetkazilgan moddiy zararining o'rni qoplanadi hamda ma'naviy ziyon kompensatsiya qilinadi, keyinchalik aybdor shaxslardan *regress tartibida* undiriladi.

Shuningdek, **O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 564-moddasida** o'zi bilan tuzilgan mehnat shartnomasi g'ayriqonuniy ravishda bekor qilingan xodimga, ishdan g'ayriqonuniy ravishda chetlashtirilgan xodimga yoki g'ayriqonuniy ravishda boshqa ishga o'tkazilgan xodimga ish haqi to'lash bilan bog'liq holda mansabdor shaxs tomonidan ish beruvchiga zarar yetkazilgan taqdirda, sud yetkazilgan zararining o'rnini qoplash majburiyatini mehnat to'g'risidagi qonunchilikni buzganlikda aybdor bo'lgan mansabdor shaxs zimmasiga yuklatadi.

Bunday majburiyat mansabdor shaxs xodimni ishga tiklash to'g'risidagi mehnat nizolari bo'yicha komissiyaning yoki sudning qarorini kechiktirgan taqdirda ham yuklatiladi.

Moddiy zararining o'rnini qoplash miqdori mansabdor shaxsning uch oylik maoshidan ortiq bo'lmasligi kerak.

Mehnat shartnomasi bo'yicha tuzilgan xodim va ish beruvchi o'rtasida yuzaga keladigan har qanday shartnomdan tashqari va shartnoma sharti sifatida yuqorida nazarda tutilgan holat bo'yicha kiritilgan nizolar yuqoridagi mehnat qonunchiligi bo'yicha hal qilinadi.

Masalan, 2024-yildagi sud amaliyotidan misol keltiradigan bo'lsak, FIB Qorako'l tumanlararo sudining 06.10.2023 yildagi hal qiluv qarori bilan da'vogar N.T.Saidovning javobgar Qorako'l tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasi nisbatan buyruqni g'ayriqonuniy deb topib ishga tiklash, majburiy progul kunlari uchun ish haqi undirish to'g'risidagi da'vo arizasi qanoatlantirilgan.

Hal qiluv qaroriga ko'ra Qorako'l tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasining 2023 yil 16 avgustdagi tegishli buyrug'i g'ayriqonuniy deb topilib, bekor qilingan.

Shu bilan birga, N.T.Saidov 2023 yil 16 avgust kundan Qorako‘l tuman yo‘llardan foydalanish unitar korxonasida xo‘jalik mudiri vazifasiga ishga tiklanib, da‘vogar N.Saidov foydasiga majburiy progul kunlari uchun 7 mln 759 ming so‘m soliq va boshqa majburiy to‘lovlar saqlangan holda ish haqi, pochta xarajati uchun to‘langan 33.000 so‘m hamda davlat foydasiga 990 ming so‘m davlat boji undirilishi belgilangan. Majburiy ijro byurosi Qorako‘l tuman bo‘limining 11.01.2024 yildagi qarorlariga ko‘ra ushbu sud qarori ijrosi amalda ta‘minlanib, ijro ishini yuritish tamomlangan.

Shuningdek, sud qarori ijrosi ta‘minlanganligi to‘lov hujjatlari bilan ham tasdiqlangan. Qonun talablariga muvofiq javobgar B.Otaxonovning 13.09.2023 yildagi buyrug‘iga asosan xodim N.Saidov bilan tuzilgan mehnat shartnomasi g‘ayriqonuniy ravishda bekor qilinishi natijasida bankning manfaatiga yetkazilgan jami 8 mln. 782 ming 196 so‘m zarar javobgardan regress tartibida undirib olindi.

Shu va shunga o‘xshash holatlar sud tartibida yoki o‘zaro kelishuv yo‘li bilan amalga oshiriladi.